

# ההגות התורה



יו"ל ע"י חברת הוגי תורה - ישבר באהליך דקהל חסידי מנובוקא בעלזא  
בנשיאות ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א • ע"ש ולע"נ הגה"ח רבי ישכר דוב ענגלענדער זצ"ל

גליון תר"ל פר' ויקהל-שקלים תשפ"ד  
מסכת חולין כו:, ב.-ג:

## עשולחן גבוה

### אמרי קודש מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

**ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה וגו' ויכלא העם מהביא.**

ולהבין מה דבתחלה כתיב איש ואשה אל יעשו עוד וגו' ואח"כ כתיב ויכלא העם, וגו' וי"ל הענין בזה דהנה כ"ק אא"ז (מרן מהר"ש ז"ל) זי"ע דייק דהלא משרע"ה לא הכריז רק שלא יעשו עוד מלאכה, ולמה א"כ ויכלא העם מהביא, ואמר דכל זמן שהי' ציווי הש"ת לעשות מלאכה היה לבני ישראל תשוקה להביא נדבתם, אבל אחר שהכריז משה שלא יעשו עוד מלאכה נפסקה התשוקה שהי' לבנ"י להביא, וע"כ כתיב ויכלא העם מהביא, ע"כ.

ואפ"ל עוד דהנה ראיתי לפרש מה שאומרים בזמר כל מקדש וכו' כל זרע יעקב יכבדוהו וכו' בתענוג אכול ושתו כל עדת ישראל יעשו אותו וכו', כל זרע יעקב מרמז על הפשוטי עם, שאצלם ענין השבת הוא רק אכילה ושתיה, אבל כל עדת ישראל, ישראל מרמז על מדריגה גבוהה, יעשו אותו, היינו דאצל אנשים כאלה ענין השבת הוא גם לעסוק בתורה ובתפלה, ע"כ והנה אצל פשוטי עם כשיש ציווי לעשות איזה דבר הם עושים, אבל כשיש סיבה להתחמק ולא לעשות, אז אין עושין, ואילו האנשים שהם ברום המעלה כשיש ציווי לעשות עושין ורק כשיש ציווי שלא לעשות אז אין עושין, ובה יש לפרש הכוונה כאן ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה, מרמז על אנשים שהם

במדריגה גבוהה ברום המעלה, אל יעשו עוד מלאכה שהי' צריכים לציווי שלא לעשות וע"כ לא עשו יותר, אבל ויכלא העם מהביא, מדבר מהפשוטי עם דכיון שהי' להם סיבה להתחמק הפסיקו גם להביא, וממילא אפ"ל דהאנשים שהיו במדריגה גבוהה מאחר שלא היה להם ציווי שלא להביא באמת כן המשיכו להביא. ס"א ליל שב"ק פר' ויקהל שנת תשנ"ז

**ויאמרו אל משה מרבים העם להביא מדי העבודה למלאכה אשר צוה ה' לעשות אותם. ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש ויכלא העם מהביא.**

ויש להבין שינוי הלשון דבתחלה כתיב מרבים העם להביא וכן ויכלא העם, ואצל הציווי כתוב איש ואשה, ויש לפרש הענין בזה בהקדם דברי כ"ק אא"ז (מרן מהר"ש ז"ל) זי"ע שדקדק מה איכפת להם שמרבים העם להביא, הלא גם אם כבר הספיק נדבתם לבניית המשכן, עדיין היה אפשר לצורך בדיק הבית וכו' לשאר צרכי המשכן שיצטרפו אח"כ, ופי' כ"ק אא"ז זי"ע דהנה עיקר נדבת המשכן היתה כפרה על חטא העגל ולכן ניגשו אל משה ואמרו מרבים העם להביא מדי העבודה למלאכה, היינו שכבר נתקבלה תשובתם להש"ת וכבר אין צורך בהבאת עוד נדבה לכפרה ותשובה, ע"כ.

הנה היום הוא היו"ד של הרבי רבי אלימלך זי"ע ומסופר שהקאנוניצ'ער מגיד זי"ע שמע

איך שהרה"ק הרבי ר"א זי"ע אומר על עצמו שאין יותר גרוע ממנו בכל עם בני ישראל, ושאלו המגיד מקאנונין איך יכול הרבי ר"א לומר כך על עצמו בעודו יודע בטוב שאינו הכי גרוע בעולם, והשיב לו הרבי ר"א כך, דהנה כאשר אחד נותן דקירה להשני בחפץ עב וגם הרי אין הדקירה כואב ופוגע בזולתו כמעט ולא כלום, כיון שהחפץ עב וגם אינו יכול ליכנס, אבל אם דוקרו בחפץ דק וצר מאוד הרי"ז כואב עד למאוד כיון שראש החפץ צר ודק הרי זה נכנס בעומק הבשר, וכמו"כ כאשר יש אדם שיש לו שכל עב וגם פוגם וועשה עבירה חלילה אין זה פוגם כל כך כמו מי שהוא בדרגא גבוה וועשה עבירה חלילה שאו הפגם הוא גדול ועמוק עד מאוד, ולכן אמר שכאשר אדם כמותו עושה משהו לא טוב חלילה הריהו הגרוע ביותר מכל ישראל.

ועפ"ז י"ל הענין כאן דמכיון דנדבת המשכן בא לכפר על עון העגל ורצה משה רבינו להודיע לבני ישראל שכבר נתקבלה תשובתם ע"י מלאכת ההבאה, הוצרך להודיע זאת להצדיקים שבהם, שאם היה רק מודיע להפשוטי עם, היו הצדיקים חושבין שרק הפשוטי עם יצאו ידי חובתם ונתקבלה תשובתם לעומת הפגם, אבל הצדיקים שפגמם יותר דק ועמוק עד למאוד, עדיין צריכים להרבות במלאכת ההבאה, ע"כ העבירו קול במחנה לאמר איש ואשה שרומז לדרגא גבוה דהיינו הצדיקים, אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש, וממילא הבינו גם הפשוטי עם שא"צ להביא יותר שכבר נתקבלה תשובתם, ועי"ז ויכלא העם - היינו הפשוטי עם - מהביא.

ס"א ליל שב"ק פר' ויקהל תשע"א

בחדת קודש מגישים אנו כסא מלא דברכתא קמיה דמלכא עט"ד

## ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל שמחת נישואי הנכדה

הכלה שתחי'

בת הרה"צ ר' ישכר דוב שליט"א

עב"ג החתן הרב מנחם נחום טווערסקי שליט"א

ולרגל שמחת אירוסיו הנכד

החתן נחמן ני"ו

בן חדב"ן הרה"צ ר' יוסף מאיר מושקוביץ שליט"א - דומ"ץ

יה"ד שירוה מרן שליט"א רוב נחת מהם ומכל י"ח,

ומכל קהל עדתנו הק', מתוך בריות גופא ונהורא מעליא



קול

צהלה

ורינה

שפתינו

תרננה



שור"ע הרב או"ח סימן קכח	מסכת חולין עמוד ליום	סדר הלימוד לשבוע הבעל"ט
סעיף	דף	יום
מג	ד.	א
מד	ד:	ב
מה	ה.	ג
מו	ה:	ד
מז	ו.	ה
חזרה	חזרה	ע"ש / ושב"ק

מו"ל חודש אדר השני ביום ראשון בשעה 10, 13 דקות ו 6 חלקים ראש חודש יהיה ביום הראשון וביום השני

# עשולחן גבוה

## דיבורים קדושים מרבוה"ק מבעלזא זי"ע

וי"ל עוד עפ"י דברי א"ז ז"ל, כמו דאיתא בגמ' (מנחות ק"ע ע"א) כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, ואח"כ איתא שכל העוסק בתורת כל הקרבנות כאילו הקריבם שנאמר (ויקרא י, לז) זאת התורה לעולה ולמנחה וגו', כן בעונשין ותוכחות הכתובים בתורה כשאיש ישראל לומד בתורה וממשיך על עצמו פחד ה' והדר גאונו, עוזר לו ה' להשמר ממה שצריכין להשמר.

זהו י"ל, ראו קרא ה' בשם בצלאל בן וגו' וימלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת, וזהו חכמת התורה, וכדאיתא בגמ' (ברכות נ"ה ע"ב) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ, וממילא נרמז על שלימות ונתקן על ידי חכמת התורה הכל. על כן מביא המדרש הה"ד ארפא משותבם אוהבם נדבה, דתורה הק' נקרא אהבה ונדבה, כי שב אפי ממנו, שנשלם על ידי התורה שלא יהיה ח"ו שום עונש. ולכן אמר משה רבנו ע"ה, כתבת כי יגנוב איש שור או שה וטבחו וגו' חמשה בקר ישלם, אם כן נכתב בתורה, והם הביאו לתיקון ה' מינים, ועל ידי שכתוב בתורה ועל ידי בצלאל נתקן הכל בשלימות שימשך עלינו רק חסדים ורחמים. והשי"ת יעזור וכו'.

### ב"ק מרן מהר"א זי"ע

ועשו כל חכם לב בעושי המלאכה וגו' (לו, ח). ודקדק מרן א"ז ז"ל, למה התחיל לשון יחיד 'חכם לב' וסיים לשון רבים 'בעושי המלאכה'. ואמר, עפ"י דאמר המגיד ר"ר דוב בער ממעוררית ז"ל על הגמרא (יומא ע"א ע"ב) ייתון בני עממיא לשלם דעבדין עובדא דאהרן, עפ"י דאיתא בזוהר שכשהכהן הגדול נכנס לפנים לעבוד העבודה ה' אתו תלתא אחי כהנים לויים ישראלים, פ"י שצריך כל הכוחות מישראל, ועל ידי זה היה יכול לעשות העבודה, וזהו שאמר הגמ' ייתון בני עממיא לשלם דעבדין עובדא דאהרן, היינו שהם היו עושין עבודת הכהן גדול על ידי מעשיהם, ע"כ.

זהו שאמר המדרש (שמ"ר מט, ב) זהב וכסף רומז לכנסת ישראל שנאמר (תהלים סח, ד) כנפי יונה נחפה בכסף, וכן תכלת רומז אל ישראל וכו', כי צירף אתו מעשיהם הטובים לישראל. וזהו, ויעשו כל חכם לב בעושי המלאכה, לפי שהיו צריכין לעשות מלאכת המשכן ולעבודה כזו צירפו אתם מעשיהם הטובים של כלל ישראל, אד"ק ז"ל.

וכ"ק מרן זי"ע הוסיף ואמר, כי בכל מצוה קשה מאד לעשותה, והעצה לזה שיכלול עצמו בתוך הרבים. וזהו, ויעשו כל חכם לב בעושי המלאכה, שנתנו בעצמם עצה שכללו עצמם בתוך הרבים, וזהו 'בעושי המלאכה'. והשי"ת יעזור וכו'.

## שקלים

### ב"ק מרן מהר"ש זי"ע

אור פניך עלינו אדון נשא ושקל אשא בבית נכון ונשא, דאמנם האמת היא דגם בזמן הזה נחשבת אמרתינו כאילו שקלנו שקלינו בבית המקדש אולם בקשתינו היא ושקל אשא בבית נכון ונשא, ובצדק הגה ערך כי תשא, כלומר שיהיה בצדק היינו בפועל ממש ולא כאילו.

### ב"ק מרן מהר"י זי"ע

אור פניך עלינו אדון נשא, ושקל אשא בבית נכון ונשא (פיט שבת שקלים). וקשה, דהרי ליה למימר למימר "חצי שקל אשא וכו'", דהחיות הוא לתת מחצית השקל (שמות ל, א) ולא שקל שלם. וי"ל בהקדם מה שאמרו חז"ל (ברכות כ) "אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבנו של עולם, כתבת בתורתך (דברים י, ז) אשך לא ישא פנים, והלא אתה נושא להם פנים לישראל, דכתיב (במדבר י, כ) ישא ה' פניו אליך, אמר להם, וכי לא אשא פנים לישראל שכתבת בתורה (דברים ח, ט) ואכלת ושבעת וברכת, והם מדקדקים על עצמם עד כות ועד כביצה", נמצא כי בגלל שישירא מחמירים ומדקדקים על עצמם נושא להם הקב"ה פנים.

אך התינו בכל המצוות שאפשר להדר ולהוסיף, אבל במחצית השקל הרי נזהרנו בכתוב (שמות ל, טו), העשיר לא ירבה וגו' וא"כ איך אנו מתפללים על נשיאות פנים אם לא שייך לקיים הידור מצוה, אמנם מבואר במס' שקלים (פ"א מ"ד) דשנים שנתנו שקל שלם חייבים להוסיף קלבון, וביאר בקרבן העדה דמוסיף דבר מועט מה שצריך להוסיף כשרוצין ליקח מן השולחני שני חצאי שקלים בעד שקל שלם, והרי אז יש האפשרות להמהדרין במצוות שיתנו שנים שקל שלם ואז יוכל להוסיף קלבון.

וזהו הפירוש "אור פניך עלינו אדון נשא" שישא הקב"ה פנים לישראל, והטעם כי - "ושקל אשא בבית נכון ונשא" שנים שנתנים יחד שקל שלם והוצרכו להוסיף קלבון.

### ב"ק מרן מהר"ש זי"ע

ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש ויכלא העם מהביא (ל, ט). ודקדק, הלא משה רבינו ע"ה לא הכריז רק שלא יעשו מלאכה, ולמה ויכלא העם 'מהביא'. ואמר, כי על ידי המלאכה שעשו בציווי השי"ת בא להם בשעת עשיית המלאכה חשקות והתלהבות גדול להביא נדבות, וכאשר הכו בפטיש כך הכה בלבם התשוקה והתלהבות, אבל אחר שהכריז משה שלא יעשו עוד מלאכה, ולא היה המלאכה עוד שום מצוה אז מיד נפסק מהם התשוקה והרצון, וממילא ויכלא העם 'מהביא'.

### ב"ק מרן מהר"ש זי"ע

ויהיו הכרובים פורשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפורת ופניהם איש אל אחיו אל הכפורת היו פני הכרובים (לז, ט). והוא רמז על עבודת בני ישראל, שהם פורשי כנפים למעלה - שבעבודתם נותנים כח למעלה, והם סוככים בכנפיהם על הכפורת - כביכול למעלה, אבל ופניהם איש אל אחיו - שאין איש ישראל רשאי לומר שהוא צדיק והקב"ה מסייע על ידו, רק 'ופניהם איש אל אחיו' - שיתלה הכל בזכות הרבים ובזכות הקב"ה ובזכות האבות, וזה אל הכפורת היו פני הכרובים.

### ב"ק מרן מהר"ש זי"ע

ועש את הכיור וגו' במראת הצובאות אשר צבאו פתח אוהל מועד (לח, ח). ואפשר לומר הפירוש של 'אשר צבאו', מחמת שנדבת המשכן הביאו בשני בקרים, והיה התינה במהירות גדול - זה נכנס זה יוצא, ולא היה קיבוץ של הרבה אנשים יחד, שזה היה נכנס זה היה יוצא, אבל כאן כתיב במראות הצובאות כתיב 'אשר צבאו פתח אוהל מועד', מחמת, שפירושו שנתקצבו צבא גדול של נשים בפתח אוהל מועד, מחמת שלא רצה משה ליקח את המראות מהם עד שישאל מהשם ב"ה, ולכן היו צריכין להמתין קצת, ממילא נעשה באותו זמן צבא גדול בפתח אוהל מועד. רק שאין מובן, הא משה ידע מעצמו שרשאי ליקח את המראות לנדבת המשכן, ולמה היה צריך לשאול. והתירוץ הוא, דמ"מ היה בתוך בעלי המלאכה מי שהיה קשה לו על שלוקח משה המראות, ולכך היה משה שואל מהקב"ה כדי שידעו כולם שכך נצטוו מאתו ית'.

### ב"ק מרן מהר"י זי"ע

מרבית העם להביא כו' ויצו משה כו' אל יעשו כו' (לח, ט). פעם א' הייתי בשבת פ' זו אצל אדמו"ר הגאון הקדוש איש אלקים רשכבה"ג מרן ר' יהושע זצלה"ה מבעלזא זי"ע ועכ"י ושמעתי מפה קדשו דברות קדשו בלהבת אש בדברים היוצאים מן הלב ונכנסים בלבי ועוד מקשקשין במעיי שכמעט בכל עת אני זוכר אותם, רק היצר סוכן בי ואין מניח אותי לקיימם כנכון, ותורף דבריו הקדושים, שידוע שמעשה המשכן היה מכפרת על עון העגל. וידוע שכאשר הבעלי תשובה עושים יותר מדאי ג"כ אינו מן הנכון, כי צריכים לשאול לחכם וצדיק שיריה חטאים בדרך הטוב והישר ולא איש כל הישר בעיניו יעשה.

זה הודיע לנו תוה"ק שהעם מרבית להביא, וזאת הרגישו כל חכמי לב העושים במלאכה לתקן החטא, באו והודיעו זאת למשה רבינו ע"ה והודה לדבריהם ויצו להעביר קול במחנה אל יעשו עוד כו', ואמר הקדוש הנ"ל בזה הלשון, שיכול להיות לפעמים שהקלקול הוא יותר גרוע ע"י התשובה אם אינם עושין כראוי וכנכון, יותר מהקלקול שהיה ע"י החטא. ה' יצילנו וידירכנו במעגלי צדק למען שמו.

### ב"ק מרן מהר"א זי"ע

ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור וגו', וימלא אותו רוח אלקים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכה וגו' (לח, ל-לא). ובמדרש רבה (שמ"ר מח, ו) הה"ד (הושע יד, ה) ארפא משותבם אוהבם נדבה כי שב אפי ממנו וגו', מה כתיב למעלה (פס' סט) הביאו בני ישראל נדבה לה' ואח"כ ראו קרא ה' בשם בצלאל, אלא כשעשו העגל אמר הקב"ה למשה ועתה הניחה לי וגו', אמר לו ברוך אותן שיעשו את המשכן, מה כתיב באותה קלקלה פרקו נזמי הזהב, ומה הביאו נזמים, וכשעשו המשכן עשו אותו נדבה, ומה כתיב כל נדיב לב הביאו חח ונזם טבעת וכזמו, בנזמים חטאו ובנזמים נתרצה להם וכו', אמר משה לפני הקב"ה כתבת (לעיל כ, ח) כי יגנוב איש שור או שה וטבחו או מכרו חמשה בקר ישלם תחת השור, הרי הביאו ה' - חח ונזם טבעת עגיל וכזמו, ע"ש.

ובכ"ק מא"ז ז"ל מדקדק, כיון דכתיב אוהבם נדבה הוי תשובה מאהבה, איך אמר כי שב אפי ממנו - תשובה מיראה. והענין, דהנה צריך האדם לשוב מיראה ואח"כ מאהבה, ולהחזיק את עצמו שכבר עשה תשובה שלימה מאהבה קשה מאד, ואפילו מיראה, אך כשמתחיל בתשובה מיראה הקב"ה עוזר לו לתשובה מאהבה. וזהו, אוהבם נדבה - כשידברנו לבו ומשתוקק לתשובה מאהבה, הגם כי שב אפי ממנו - שאינו מחזיק רק בתשובה מיראה וכו', ע"ש בפנים.



# עשולחן עלונים

## פנינים יקרים על פרשת השבוע

ויאמר משה וגו' זה הדבר אשר צוה ה' לאמר קחו מאתכם וגו'. מלת לאמר לכאורה מיותר כאן ונראה שירמוז על מה שמבואר בזה"ק (בלק קפ"ו) בענין כוס של ברכת המזון שצריך המברך שיאמר הב ונברך וכו' בגין דשמא קדישא לא מתברך בברכה דא אלא בהזמנה וכו' עד דהא כסא דא לקוב"ה הוי וכו' ובג"כ בעי הומנה דפומא וכו' ואפשר לזה ירמוז הכתוב מוצא שפתיך תשמור ועשית פי' שקודם תשמור שתוציא בשפתיך לזמן הדבר בפה מלא, כדי שיחול הקדושה על הדבר ההוא, ואז ועשית שתזכה לעשייה ממש כי לא יחול כ"כ כח המקטרג על הדבר ההוא מאחר שכבר הוכן והזמן לקדושה, והוא אמרו כאן, זה הדבר אשר צוה וגו' לאמר קחו וגו' כלומר תחלה לאמר בפה ואח"כ קחו כדבר האמור. באר מים חיים

זה הדבר אשר צוה ה' לאמר קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחושת. על פי המובא כבר בדברינו כמה פעמים בשם א"ז (מקאומיר) צוק"ל ובתורתך כתוב לאמר שמע ישראל וגו' (מלכות דראש השנה) פי' ובתורתך כתוב לאמר - ענינים ודינים שונים כמו שנים אוחזין בטלית ושור שנגח וכיוצא, אבל - שמע ישראל - מן הלימוד הזה ה' אחד. עכ"ל. זהו שרמזו זה הדבר אשר צוה ה' לאמר, היינו ללמוד תורה שבעל פה שהם הלכות ודינים עניני גשמיים שונים, אבל קחו מאתכם תרומה לה' פי' קחו מן הלימוד הזה, תרומה לה' רוממותו ואחדותו ית"ש, וזהו שנאמר מאתכם שהיא אותיות מאת כ"ם גימטריא ששים היינו ששים מסכתות תורה שבעל פה.

דברי ישראל

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחשת, יל"ד שינוי וכפל לשון תרומה לה' תרומת ה', יש לומר כל כסף וזהב וחפצים שנותנים, הכל תרומת ה' הוא כי ממך הכל ומידך נתנו לך (דה"א כ"ט י"ד) ולי הכסף ולי הזהב, (חגי ב' ח') אך הרצון ונדבת לב הוא בבחירת האדם והוא תרומה לה', לא תרומת ה', כי אינו שלו כי אין יראת שמים בידי שמים, (ברכות ל"ג ע"ב) אמנם א"א להביא לה' נדבת לבו אשר הוא במסתרים כ"א ע"י שיביא חפצים שהם תרומת ה', ועמהם מביא נדבת לבו שהוא תרומה לה', ע"כ אמר קחו מאתכם דייקא תרומה לה' והיינו כל נדיב לב יביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחשת, ועם זה יביא נדבת לבו תרומה לה'.

חתם סופר

ויקהל משה. ופרש"י למחרת יוה"כ פ' כשירד מן ההר ואח"כ כתיב ששת ימים תעשה מלאכה ופרש"י הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת והדיבורי הרש"י האלו צריכים ביאור, א' דלמאי נפ"מ מתי ה' הקהילה אם למחרת יוה"כ אם ביום אחד, ותו דמאי בעי רש"י בכל זה, ואמר הקה"ט המוכיח מהרי"ל מפולנאי שהי' מתלמידי הבעש"ט ז"ע בזה דבר נחמד ע"פ שאחז"ל הקהל את העם כו' דרוש להם הלכות שבת בשבתו הלכות חג בחג, ואכ"ק מנ"ל לרש"י לומר שאין דוחה שבת דלמא לעולם דוחה שבת, והא דהקדים להם אזהרת שבת למלאכת המשכן משום דאותו יום שבת ה' ודרש להם קודם מענינו של יום, אבל אי אמרת שממחרת יוה"כ ה' א"כ אין לומר שבשבת ה' הקהילה דשבת ויוה"כ אי אפשר להיות זה אחר זה, כדאיתא בגמ' משום הכי כ' רש"י קודם שהי' ממחרת יוה"כ וא"כ לא אפשר שהי' אותו היום שבת כנ"ל, ולמה הקדים אזהרת שבת לומר שמלאכת המשכן אינו דוחה את השבת.

אילנא דחי

ויקהל משה את כל וכו' אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה וכו'. יש להתבונן האיך יצדק ע"ז אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אם הכוונה על מניעת המלאכה בשבת, הנה זה לא מיקרי עשי' אדרבה מניעת עשייה ואם הכוונה על מלאכת ימי החול, וכי המצו' היא בחובה דוקא לעשות מלאכה בימי החול, ונראה עפ"י מ"ש בספרי דרך פקודיך דכל המצות צריכין לקיימם במחשבה דיבור ומעשה, ובוה משלים את חלק נר"נ והנה חלק המחשבה יושלם ע"י הכוונה שבמצוה כי מצוות צריכות כוונה וחלק הדיבור במה שילמוד משפטי מצוה הזו והלכותיה, והמעשה בעשי', והנה זה במצות עשה, ומה נאמר במצות ל"ת איך יצדק בזה חלק המעשה, אבל בעשות האדם הדבר המותר, ובהגיע אל האיסור מונע א"ע מעשות, הנה זה נק' עשי' הבן הדבר, וכ"כ האריז"ל עשיית המצוה בפאות הראש והזקן מקיים האדם עשייה בגלחו את שערו הראש ומניח אות והזקן לעשיית המצוה יחשב, זה שיש לפרש ג"כ כאן אלה הדברים רצה לומר אשר אינו רק דברים כי לא תוכל לכאורה לקיים רק חלק הדיבור במניעת המלאכה, הנה צוה ה' לעשות אותם שתשלים גם חלק העשייה, ואיך הוא, מפרש הכתוב ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהי' לכם קודש וכו' דלעשייה יחשב.

אגרה דכלה

# קדושה משולשת משלשין בקודש...

מדר מהר"ש • מדר מהר"י • מדר מהרי"ד



הזדמנות אחרונה  
שמוחת הנישואין - ב' אדר ב' שנת תשפ"ד

# לאסוקי שענתתא

## פניני הלכה ועיון על העמודים הנלמדים

הרב אשר ליברמאן שליט"א • ירושלים

### ד"ת מב"ק מרן מהרי"ד זי"ע בסוגייתנו מתוך פלפול שאמר בימי החנוכה ליל ו' דשנת תרס"ט

מתוך כתבי הקודש הרבים של כ"ק מרן זי"ע בנגלות התורה לא נותר לנו לפליטה כי אם גרגרים אחרים ממה שכתבו השומעים, ובאשר מצאנו דברות קודש הסובבים על סוגייתנו, מצאנו לנכון להגישם לפני הלומדים ערוכים בתוספת הערות וביאורים להרחבת ההבנת הענינים באופן השווה לכל נפש.

דברי התורה הערוכים לפנינו לקוחים מתוך פלפול ארוך שנדפס לראשונה מכת"י של אחד מהיושבים בבעלזא בקובץ תורה אור לונדון (תשמ) מתוך אוצרו של הגה"ח ר' ישראל אלימלך זומפלער ז"ל, והעתקנו את החלק הנוגע לסוגייתנו, ככתבו וכלשונו, ולשלמות הדברים מובא בזה הקדמה קצרה מתוכן הדברים שבאו לפנינו ולאחריהם.

#### תוכן וקיצור הענין שלפנינו

הקשה המזרחי מה הועיל הנס של מציאת פח השמן בימי החנוכה, והלא היונים טימאו כל הכלים וגם המנורה, וא"כ נטמא השמן מיד עם יצירתו למנורה.

ותירץ המזרחי, ההשמונאים עשו כלי שרת של עץ, וכלי עץ אינו מקבל טומאה.

המהרש"א תמה על המזרחי ב' תמיהות. א' דרך פשוטי כלי עץ אינו מקבל טומאה, אבל כלי עץ שיש לו קיבול מקבל טומאה, והלא המנורה בודאי היה לה בית קיבול, ומה הועיל בהא דהיה המנורה של עץ. ב' דהלא נחלקו רבי ור' יוסי ב"ר יהודה אם עושין כלי שרת של עץ, ונקטינן לדינא כשיטת רבי הפוסל כלי שרת של עץ והאיך עשו החשמונאים מנורה של עץ.

יישוב לקושיא א' דמהרש"א - כוונת המזרחי אינו מצד פשוטי כלי עץ, אלא מצד כלי עץ העשוי לנחת, ולא מיבעא לשיטת הרמב"ם דכל שאינו עומד לטלטול נחשב עשוי לנחת כיון הלא פשיטא דהמנורה נחשב עשוי לנחת כיון שלא היה עומד לטלטול, אלא אפילו להראב"ד דרק מה שאסור לטלטל נחשב עשוי לנחת ג"כ נחשב המנורה עשוי לנחת כיון שמדרבנן היה איסור לטלטלו (מצד שר המערב צריך להיות תמיד לפני ה' מדרבנן).

מכאן ואילך מועתקים דברי התורה הנוגעים לסוגייתנו.

ואיתא ברמב"ם (הל' תמידין ומוספין) פסק הלכה שהדלקת הנרות היה כשירה בזה, הגם שהטבת נרות צריכה כהן, שם כתיב: "יערוך אותו אהרן ובניו, אבל בהדלקה לא כתיב בתורה לשון ציווי רק בהעלתך את הנרות היינו אם תדליק רשות, כן מפרש הכסף משנה, עיי"ש". והיכי משכחת לה, הלא אסור לזר להכנס להיכל, רק אפשר באם העריכו מבפנים ואח"כ הוציאו לחוץ והדליק הזר".

#### ע"פ המבואר שהדלקה כשירה בזר יתורץ קושיית מהרש"א דמה שכשר בזר כשר של עץ

עכ"פ, באופן זה עלה בלבבי לתרץ קושיית המהרש"א, כי בימי החשמונאים היו מוכרחים לעשות מנורה של עץ, והיוונים הרשעים לקחו את המנורה והוצרכו לעשות מנורה של עץ, והחינוך [היה] בהדלקה בין הערבים, וא"כ שפיר היה יכול הזר להדליקה בחוץ ואח"כ להכניסה במקומה הראוי לה, דהא בלא"ה היו צריכין להביאה מבחוץ, וא"כ כיון שהדלקה כשירה בזר כדפסק הרמב"ם, ולפי שיטת הרמב"ן והריטב"א דהיכא שכשירה בזר יכול להיות כלי שרת של עץ אפי' לרבי וא"כ שפיר יכול להיות דהיו עושים בכל יום מנורה חדשה של עץ וכשירה אפי' לרבי דומיא דכלי שחיטה כנ"ל.

#### דחיית התירוץ הנ"ל

אמנם באמת א"א לומר כן דנהי שהדלקה היה כשר בזר אבל נתינת הפתילה והשמן פסק הרמב"ם שם דצריכה להיות דוקא ע"י כהן וא"כ שוב קשה שהיתה המנורה צריכה להיות מתכות.

#### תוכן הדברים שלאחריו

יישוב לקושיא ב' דמהרש"א - בהקדם ב' הקדמות, א' - החידוש דמה שממעטינן מלעשות כלי שרת שאינו של מתכות אינו גזו"כ, אלא דהוא מצד חשיבות, וכלי מתכות חשובין יותר משאר כלים, ב' דברי הרא"ש דמה שאין מתקנין כלי שרת שנתקלקלו מצד אין עניות במקום עשירות היינו דווקא בשאפשר, אבל במקום שאי אפשר מתקנין כלי שרת שנפגמו.

ולפי מה שנתבאר דדין כלי שרת של מתכות הוא מצד חשיבות, ה"ז כדין כלי שרת שנתקלקלו שבמקום שא"א בלאו הכי אינו מעכב, וכמו"כ לגבי כלי שרת של מתכות, במקום שא"א ע"י מתכות אפשר לעשותם משל עץ, ובימי החשמונאים כיון שלא היה אפשר לעשותה של מתכות הותר לעשותה משל עץ.

#### פשוטי כלי עץ.

ד. לפנינו בתוס' שם ליתא תירוץ זה אלא בתור קושיא הקשו כן, דהלא רק אליבא דר' יוסי בר יהודה מכשרין כלי שרת של עץ ולדינא נקטינן כרבי, אלא תירוצם הוא דשחיטת קדשים א"ע"פ שצריך כלי מ"מ אין צריך כלי שרת ולכך כשר בשל עץ אפילו לדין.

#### ה. שם.

#### ו. שבעות טו.

#### ז. מנחות מט.

ח. עי' גמ' מנחות דף נ. "דכתיב בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות יקטיירנה, אי לאו דעביד הדלקה מאורתא הטבה בצפרא מהיכא", וברש"י ביאר שם דאין ממה לתקן ולהיטיב את הנרות כיון שלא הדליקו מבערב, "אלמא חינוך מנורה בין הערבים".

#### ט. פ"ט מהל' ביאת מקדש ה"ו.

י. כמבואר ברמב"ם שם דרק כשהטיב הכהן את הנרות מותר לזר להדליק.

#### יא. שמות כו, א.

יב. ח"ל: "וכתב הריטב"א, תימה, דהא כתיב דבר אל אהרן וכו' בהעלתך את הנרות, ואפשר לומר דלהכי לא אפקיה בלשון חיוב דבר אל אהרן ויעלה את הנרות, לומר דלאו עבודה היא לחייב עליה מיתה בור". ע"כ. ומה שכתב דבהטבה כתיב יערוך אותו אהרן ובניו ולכך צריך כהן בדווקא, הוא הוספת מרן ז"ל, והוא פשוט.

יג. ואמנם כן הוא לשון הרמב"ם שם: "וכן הדלקת הנרות כשירה בורים לפיכך אם הטיב הכהן את הנרות והוציאן לחוץ מותר לזר להדליקן".

#### א. דף ב:.

ב. תוכן דברי הגמ' בחולין: שנינו במשנה ריש חולין, "הכל שוחטין ושחיטתן כשרה, חוץ משרה שוטה וקטן, שמא יקלקלו את שחיטתן, וכולן שחטו ואחרים רואין אותן שחיטתן כשרה": ובגמ' שם דדוקו, דמדקתני בספרא דמתני' לשון דיעבד "ואם שחטו שחיטתן כשירה", אלמא דמה ששנינו בירשא הכל שוחטין היינו לכתחילה, דלומר ששנה התנא דין דיעבד פעמיים לא יתכן, ולפיכך מוקים שם בגמ' דהירשא ששנינו הכל שוחטין לכתחילה, היינו לרבות טמא שמוטר לו לכתחילה לשחוט חולין שנעשו על טהרת הקודש בסכין ארוכה באופן שאינו נוגע בבשר ואינו מטמאו, וסיפא דמתני' ואם שחטו שחיטתן כשירה דהיינו רק בדיעבד מיידי בטמא ששחט קדשים בסכין ארוכה ואינו נוגע בקדש ולא מטמאו, ואעפ"כ אין לו לשחוט לכתחילה קדשים מחשש שמא יגע בבשר, ובדיעבד אם שחט ורואו אחרים שלא נגע בבשר שחיטתו כשירה.

ומקשה הגמ' באיזה טומאה נטמא השוחט ששחט את המוקדשין שאנו מתירין אותו בדיעבד ולא אמרינן שטימא את הבשר, אילימא שנטמא במת, והלא מטמא את הסכין מדין חרב הריהו כחלל, וחחר הסכין ומטמא בנגיעתו את הבשר.

ובתירוץ ב' מתרץ הגמ' דמיידי נגון שחטת בקרומית של קנה שהיא פשוטי כלי עץ ואינה מקבל טומאה ולפיכך אינו חחר ומטמא את הבשר.

ג. ד"ה כגון: ח"ל: "דבדק קרומית של קנה, ואם תאמר והאיך ישחוט בקרומית של קנה הוא בעינין כלי, כדמוכח בסוף התורה (מנחות דף פב) ובסוף דם חטאת ובחים (דף צז) דרדוש מדכתיב ויקח את המאכלת לשחוט את בנו, דעולה טעונה כלי וילפינן כולהו מעולה". כלומר, דהלא אין שוחטין את העולה אלא בכלי, והאיך שחט בקרומית של קנה שהיא



# עיונות רבותנו

מרבזה"ק מבעלזא על הרף

טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר (ב' ע"א)  
עניני נדרים והתרתם

אכן, כפי המתבאר וכפי שנפסק בשו"ע המובחר שלא לידור כלל, אבל עם כל זה לא ימלט מאיש ישראל שלא להיכשל באבק נדרים והמסתעף, לאור כך שכל דבר מצוה אשר הוא עושה, בלי שיאמר בלי נדה, הרי זה כקבלה על עצמו בנדר על להבא, לשם כך תיקן האריז"ל לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה, כדי להינצל ממכשול שבועות ונדרים קודם ראש השנה.

הנה מדינא צריך שיהיה התרת נדרים על ידי בית דין שלש שלשה, כמבואר בשו"ע (י"ד סימן רכח, סעיף א), אולם במשנת מרן האריז"ל (בפרי עץ חיים, סדר ערב ר"ה) וכן מבואר בשל"ה הק', שיש להדר להתיר בפני 'עדה שלמה' שהוא עשרה אנשים, וכן המנהג אצל רבוה"ק שמתירין נדרים בערב ראש השנה בפני עשרה.

וכך מתאר זאת המשב"ק הרה"ח ר' יצחק לנדאו ז"ל (בקדוש פנימה, חלק ב, עמוד קפ"ו): "לאחר התפלה הכניסו לחדר מרן ז"ל מנין אנשים נכבדים, לשם התרת נדרים בעשרה, המתירים התיישבו על שני ספסלים שהוכנסו לחדר, ומרן עמד על רגליו ואמר את כל סדר התרת נדרים, כולל התרת נידויים וקללות הנדפס בסידורים, והמנין היו משיבים כנגדו את הנוסח הנדפס". לעומת זאת בספר 'ביתו' המשך בעמוד י'

'רק קדשיך ונדרייך אשר יהיו לך', כי אז הרי זה כעין פתחון פה חלילה לשטן, להביא צרה חלילה על בני ישראל, לכן אמרה תורה 'רק קדשיך אשר יהיו לך', היינו בזה אברכך אשר יהיו לך, אבל אם חלילה תהיה עת צרה, ו'נדרייך' יהיו לך גם נדרים, אז גם אותם 'תשא ובאת אל המקום אשר יבחר ד' (ליקוטי בתר ליקוטי, להגה"ח רבי שמואל אלטער זצ"ל).

וסיפר כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע, שבערב יום הקדוש אמר הרה"ק הרבי מלובלין ז"ע: "דבש"ע אין אני אומר שאעשה תשובה, ואין אני יודע אם אעשה תשובה, אך אני מבקש מהשי"ת שאעשה תשובה". וביאר כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע שאע"פ שאינו יודע מה כוון הרבי מלובלין ז"ע, אך י"ל שאמר כן יען שאם יקבל עליו לעשות תשובה ה"ז נדר, וח"ו ילכד בעון נדר, ע"כ אינו מקבל רק מבקש מה' שיעזור לו לעשות תשובה, ופירש בזה התרגום ירושלמי (יתרו י"ט, ה) וחזר משה ית פתגמי עמא בצלו קדם ה', דישראל הסכימו לומר נעשה ונשמע ואיך יכולין לקבל זאת דהוה כנדה, אך בקשו מה' שיעזור להם לקיים נעשה ונשמע, וזה כוונת התרגום וחזר משה ית פתגמי עמא בצלו קדם ה', שמתפללין לה' שיעזור להם שיוכלו לקיים נעשה ונשמע.

שינוי בסוגיין מחלוקת רבי מאיר ורבי יהודה לענין נדרים, דהנה כתיב וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא, וכתיב עוד טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם, ועל זה שנה רבי מאיר בבבביתא, שיותר טוב מזה ומזה הוא מי שאינו נודר כל עיקר, לעומת זאת רבי יהודה אמר שטוב מזה ומזה נודר ומשלם. והקשו התוס' (ע"ב, ד"ה אבל) לשיטת רבי מאיר שאינו ראוי לנדור, שהלא מקרא מפורש דיבר הכתוב (בראשית כח) וידר יעקב נדר וגו', וכתיב (יונה כח) אשר נדרתי אשלמה, הרי שראוי לנדור נדרים, ותירצו דבשעת צרה שאני, כדאיאת במדרש (ב"ר ע"א) וידר יעקב נדר לאמר - לאמר לדורות, שיהיו נודרים בעת צרה.

על פי זה פירש כ"ק מרן מהרי"ש ז"ע דברי הכתוב (דברים יב, טו) רק קדשיך אשר יהיו לך ונדרייך תשא ובאת אל המקום אשר יבחר ד', ולכאורה צריך להבין מדוע הפסיק הכתוב בתיבות 'אשר יהיו לך', בין התיבות 'קדשיך' - 'נדרייך', והלא יותר היה ראוי לומר 'רק קדשיך ונדרייך אשר יהיו לך', אמנם לפי מה שנתבאר בדברי התוס' שכל מה שראוי לנדור נדר הוא רק בעת צרה, חולת זה עדיף שלא לנדור כלל, אתי שפיה, כי נמצא שאי אפשר שיהיו לבני ישראל נדרים, מבלי שתהיה אצלם מקודם לכם עת צרה חלילה, לכן לא רצתה התורה לכתוב

## שומחה משולשת בתלת הוי חזקה...

י"ט שבט • י"ט אדר א' • ב' אדר ב'



צום דריטען מאהל!  
שמוחת הנישואין - ב' אדר ב' שנת תשפ"ד

# ענידי גורמא

פניני אגדה ודרוש על סדר העמודים הנלמדים חולין כו: - ב.ג:

הרב אליהו שמוטץ שליט"א • בית שמש

**כד:** אמר רבי יהושע בן לוי, בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לויים, וזה אחד מהן: זְהַפְהִינִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צְדוֹק וְאַשֵּׁר שָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת מִקְדָּשֵׁי בְּתוּעוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעַלֵּי הַמָּה וְקָרְבוּ אֵלַי לְשִׁרְתָּנִי וְעָמְדוּ לְפָנַי לְהַקְרִיב לִי חֶלֶב וְדָם וְדָם נָאֵם אֲדֹנָי ה' (יחזקאל מד טו).

חולין, אמרו בלשונם בשחיטת חולין, ולא עשו כן בשאר מסכתות, לומר בקידושי אשה או בגיטי נשים, רק כדאמרין בקידושין ובגיטין, אבל לא רצו לקרות דברי תורה בשם חולין, וקראו בשחיטת חולין, ואסמכי הדבר הזה בדברי רבותינו אף שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד.

## בשתלמידי חכמים מסיחין ממסכת חולין

שאפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד. אמרתי על זה דרך צחות, הנה תראה ברש"י ותוספות כשמביאין לראיה בדבריהם ממסכת חולין, כותבים בזה הלשון בשחיטת חולין כי לא יאות לקרוא לדברי תורה בשם חולין, על כן כותבים בשחיטת חולין.

והנה הוא דרך צחות, אפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים כשמדברים ומסיחין מן מסכת חולין גם זה צריכה לימוד למה משנין ואומרים בשחיטת חולין.

דברים נחמדים (לבעל הבני"א אות יז ואות לח)

## שחיטת חולין למאכל לבן אדם הוא לטובת הבעל חי

נראה לומר דסידרו שחיטת חולין בסדר קדשים, דהנה שחיטת הבעל חי הוא לכאורה אכזריות, כי הנה האדם משותף עמה בנפש החיונית המרגשת, אבל בשחיטתה לשם ה' והיה קודש, יבין כל משכיל שהיא לטובה לבעל חי אשר יקרא עליו שם ה', הלא תראה אפילו עצי הסוכה בזמן שם ה' יקרא עליהן ומחוייבין לכבדן, ממילא לא יפול לב אדם עליו בשחיטת הבעל חי לקדושת זבחים לשם ה'.

אבל בשחיטת חולין, הוא לפלא לבני אדם, למה תהיה כזאת. אבל המשכיל על דבר יבין לאשורו, שגם שחיטת חולין למאכל לבן אדם, הוא לטובת הבעל חי אשר ישיב נפש בהמיות לנפש השכליות, כאשר יאכל האיש את הבעל חי, ושבה והיתה כבשרו ודמו, וילך ככח האכילה ההוא לעבוד את השם יתברך בתורתו ועבודתו. ובפרט להבקי בשיתא דרבנן בהעלאת ניצוצי הקודש, ישכיל אמיתיית הענינים, וזה הוא שחיטת חולין על טהרת הקודש, על כן כשגמר בשנותו שחיטת הזבחים זבחי קודש, חיבר אליו שחיטת חולין על טהרת הקודש, נ"ל.

ברכה משולשת (להבני"א, פתיחה לחולין)

ב. הכל שוחטין.

## כל ישראל יזכו לברכת הרחבת גבול

פתח דברי רבינו הקדוש האירו עינים, בפתחו בברכה 'הכל שוחטין', על דרך הכתוב (דברים יב כ) 'כי ירחיב ה' אלוקיך את גבולך [כאשר דבר לך] ואמרת אוכלה בשר [כי תאוו נפשך לאכול בשר] בכל אות נפשך תאכל בשר', ואמרין לקמן (פד) לימדך תורה דרך ארץ וכו'. ופתח כאן בלשון ברכה, שכל ישראל יזכו לברכת הרחבת גבול, לזבוח מצאנו ומבקר.

המשך בעמוד י'

די פשיטת השכל מכין את רעיוניו ושכלו שהיו מפחרים בל"ט המלאכות, ומצמצם את מחשבתו להקדושה, ועל ידי שבירת הלב יכול להכין את לבבו לבטל כל תשוקות חיצוניות, ולעורר בקרבו אהבה רבה להשם יתברך ברשפי אש שלהבת יה, ובלתי שבירת הלב מתשוקות חיצוניות, אי אפשר שתהיה לו תשוקה אלוקית.

והנה כל זה בערב שבת דעלמא, אבל ביום טוב שחל להיות בערב שבת, שישראל דבקים בהשם יתברך באהבה, כמו שאנו אומרים בתפלה 'ותתן לנו ה' אלקינו באהבה מועדים לשמחה' וכו', אין אנו צריכין לעורר האהבה על ידי שבירת הלב מתשוקות חיצוניות, שבלאו הכי התגברו התשוקה והאהבה לאלוקות על האהבה והתשוקה לחיצוניות מפאת קדושת יום טוב, ואין צריכין עוד לתרועה אלא לתקיעה לבדה מפאת היתר אוכל נפש שביום טוב.

## מיום טוב לשבת אין צריכין לעורר הרוח יתירה בתרועה

עוד יש לומר, דהנה ידוע דבראש חודש זוכין בנפש יתירה, וביום טוב ברוח יתירה, ובשבת בנשמה יתירה, והיינו דבשבת זוכין לשלושתן, וביום טוב לרוח ונפש, ובראש חודש לנפש בלבד. והנה לנפש היתירה שבראש חודש אין צריכין להכנה מרובה, ודי בהא דבי דינא מקדשין ליה, אך לרוח ונשמה שהן גבוהין, תקנו בערב שבת הכנה בתקיעה לנשמה היתירה, ובתרועה לרוח היתירה, כי תרועה מתייחסת לרוח, שמורה על הכנעה רוח נמוכה, וליום טוב לבדו לא תקנו תרועה, כי אין תרועה בלי פשוטה לפנייה ולאחריה, ובערב יום טוב דאין ענין לתקיעה, שוב גם לתרועה לבדה לא תקנו, אבל לערב שבת דיש תקיעה להכנת הנשמה היתירה, איתא נמי לתרועה להכנת הרוח. וממילא לפי זה, ביום טוב שחל להיות בערב שבת, שכבר יש לו הרוח היתירה עוד מיום טוב, ואין צריכין אלא להנשמה יתירה לבדה, שוב די בתקיעה לבדה.

ולפי שני הפירושים שאמרנו, יש לפרש גם דברי האמוראי שם, דלא עקרו לתרועה לגמרי, אלא שנכללה עם תקיעה, עיין שם. דו"ק.

שם משמואל (פר' בראשית תרע"ג)

יהי השם אלוקינו עמנו, כאשר היה עם אבותינו.

היה עזרתנו אף ישועתנו, ושים בחיים חלקנו.

וכשתילי זיתים סביב לשולחנו, מטע נעמנים תלמידנו.

האר בתורת אמת עינינו, והיה עם פינו בעת הטיפנו,

ועם ידי בעת מעבדי, להעלות על הגוילין, חידושי מסכת חולין.

(התם סופר)

## לא רצו לקרות דברי תורה בשם חולין

כל ימי הייית משתומם על המראה, בדברי רבותינו רש"י ובעלי התוספות כשהביאו באיזה פעם בכל שיטת הש"ס ראייה לדבריהם ממסכת

## מדוע לא הביאה הגמרא פסוק מן התורה

צריך ביאור, מדוע כתבה הגמרא דיקא את זה הפסוק ולא פסוק אחר, ועוד יותר תמיה, שלמה להביא פסוק מדברי הנביאים, והרי יכול להביא פסוק מספר החומש של תורת משה (דברים יח א) 'לא יהיה לכהנים הלויים [כל] שבט [לוי חלק] ונחלה עם ישראל', ועוד פסוקים.

והנראה לתרץ, שיסוד שהשם יתברך הקריב את שבט הלוי, היתה בשביל שכל כלל ישראל עבדו עבודה זרה, לבד משבט הלוי, ולכן במכוון הביא הגמרא את הפסוק של ספר יחזקאל, מפני שפה כתוב הטעם, שלכך נקראו בני לוי להשם יתברך, מפני ששמרו אמונים להשם יתברך 'בתעונו בני ישראל מעלי', וזהו כפתור ופרח.

שערי שלום (פר' אמור)

כו: כל מקום שיש תקיעה אין הבדלה וכל מקום שיש הבדלה אין תקיעה.

## היכן שהתקיעה נחוץ לתשובה אין הבדלה בין טוב לרע

יש לרמוז, דידוע שהעיקר לעיין על מעשיו, ולהבדיל בין אור לחושך, שיעשה מעשים טובים ולא חס וחלילה חטאים, ואם חס וחלילה נכשל ישוב תיכף, אבל הרבה בני אדם ממתניגים עד ימי הרצון, ומתעוררים על ידי תקיעת שופר לתשובה, כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בהלכות תשובה (פ"ג ה"ד).

וזאת יש לרמוז במשנה, כל מקום שיש תקיעה, שהתקיעה נחוץ לו לתשובה, זה מפני אין הבדלה, שאין לו דעת להבדיל בין טוב לרע, וכל מקום שיש הבדלה, אין תקיעה, אין צריך לתקיעה לעוררו לתשובה. והבן.

בשם מרדכי (ר"ה)

כו: יום טוב שחל להיות בערב שבת תוקעין ולא מריעין.

## ביום טוב אין צריכין לעורר האהבה על ידי התרועה

בש"ס חולין יום טוב שחל להיות בערב שבת תוקעין ולא מריעין, ובערב שבת דעלמא מפורש בש"ס (שבת לה) דתוקעין ומריעין.

כדי לעורר את האדם להכין את שכלו ונפשו בהתיישבות הדעת, תקנו ז"ל התקיעות והתרועות שתיהן יחדיו, התקיעות הן קול פשוט, מתייחס לשכל שהוא פשוט, וכמה דפשיט אינש דעתייה טפי מעלי, והתרועה מתייחסת ללב, כדכתיב (תהלים נא) 'לב נשבר' וגו'. ועל



# בשפת צדיקים

## עובדין קדישין מהילולא רצדיקיא במשנת רבוה"ק מבעלזא

### הגה"ק רבי יעקב יחזקיהו גרינוואלד זצ"ל אבד"ק פאפא, ובעל 'ויגד יעקב' / ב' אדר תש"א

נולד בשנת תרמ"ב, בעיירה טשאנא, כבן שני לאביו הגה"ק רבי משה גרינוואלד זצ"ל, אבד"ק חוסט ובעל 'ערוגת הבושם', ולאמו הרבנית מרת זיסל ע"ה, בת מו"ה אברהם געשטעטנער ז"ל מטשאנא, עוד משחר טל ילדותו ניכר כי לגדולות נוצה, וכאשר פעם נסע יחד עם אביו אל הרה"ק משינאווא ז"ע בעודו כבן שש-שבע שנים, התבטא עליו הרה"ק משינאווא לאמר: "זה הקטן גדול יהיה". התחנך ולמד במחיצת אביו אשר הדריכו גדלו חינוכו וחכמו במעלות התורה והיראה, והוא היה כלי מחזיק ברכה, אשר קנה את מעיינות החכמה אשר העניק לו אביו הגדול, בסעודת ה'בר מצוה' שלו השתתף גם הרה"ק רבי ישעי' מקרקעסטר ז"ע, אשר נתן לו דורון דרשה, וכתב עליו: "אשר יראת ד' חופף עליו כל היום", במלאת לו ח"י שנים בא בברית הנישואין עם הרבנית מרת שרה רבקה ע"ה, בת דודו הגה"צ רבי ישראל מנחם ברוין זצ"ל, אבד"ק ברעזעוויטץ, שמחת הנישואין נערכה בשלהי חורף שנת תרס"א, והוא נשאר סמוך על שולחן חותנו, שם הוסיף שקידה על שקידתו, וקיבל סמיכה והיתר הוראה מהרה"ק בעל 'דרכי תשובה' ממונקאטש זצ"ל. שמו הטוב הלך לפניו, עד שבהיותו אך בן עשרים וארבעה שנים, בשלהי שנת תרס"ה התקבל לכהן כמרא דאתרא דק"ק לייקוב שבסלאוואקיא, וניהל את עדתו לאור הוראות והדרכות אביו, שאף הוא לו שלא לנהל רק את עניני הרבנות, רק גם לתפוס ישיבה ולהעמיד תלמידים, בשנת תרע"ב נקרא לכהן פאר ברבנות ק"ק צעהלים, ובשנת תרפ"ד עבר על כסא הרבנות בעיירה הוניאד, בשנת תרפ"ח עלה ונתעלה לכהן ברבנות העיר פאפא, שם כיהן ביד רמה משך שלוש עשרה שנה עד להסתלקותו, נודע בצדקתו גאונותו וחסידותו, והעמיד אלפי תלמידים יראים ושלמים, בדרך ישראל טובא. בשנת האחרונה חלה וסבל יסורים, בחודש האחרון התגברה מחלתו, וביום חמישי ר"ח אדר לאחר שהשתתף בשמחת בר מצוה לאחד מבני קהילתו נתקף בחולי אנוש, והוא התפתל במיטתו מרוב יסורים ומכאובים נוראים, וביום שב"ק פרשת תרומה, ב' אדר שנת תש"א, ויהי בעלות המנחה נסתלק לבית עולמו בסערה השמימה.

הופיע בחלום הלילה תוך כדי שהוא מעיד על עצמו שאינו יכול לפעול מאומה - - - לנוכח הגזירות הקשות (קובץ ההקדמות) עמוד נה. כפי שסיפר הגה"ק מפאפא זצ"ל בעצמו, מספר שבועות קודם פטירתו - ביום ב' אדר תש"א - לילדיו הגה"צ רבי אברהם דינרנפלד זצ"ל, רב ור"מ 'חברה ש"ס' בפאפא, ובעמח"ס 'בית ישראל' על מסכת ברכות).

### קדושת בית המדרש שבבעלזא

סיפר הגה"צ רבי יעקב יצחק ניימאן זצ"ל, רב דק"ק פאפא מאנטריאל יצ"ו (בספרו אגורה באהלך עולמים - פרקי זכרונות): היה זה כאשר יד"ג היקר הב' שמחה בונם ביום נסע לבעלזא, לארצי"ק של כ"ק מהר"ד זי"ע, כ"ב חשוון בשנת תרח"ץ, תוכניתו היתה לנסוע לשתי שבתות, ולבסוף נשאר שם למשך כל החורף, באותו חורף הגיע זמנו להתייצב בצבא, ובמי הפורים היה זמן התייצבותו, מצאו אז פתח טוב אצל הרופא הממונה להכריע את מי לקחת לעבודה ואת מי לפטור, על כן רצה אביו ז"ל שיחזור מבעלזא [קודם פנה אלי, אחר שחשד בי שאני מעכוו מלחזור, וביקש שאכתוב לו מכתב שיחזור הביתה, ואמר שהאחריות תלויה בי אם אינו חוזר].

הוא פנה אל כ"ק רבינו זי"ע [ה'ויגד יעקב], וביקש ממנו שיכתוב לו שימלא רצון אביו, באותו מעמד אמר לי כ"ק רבינו זי"ע בזה"ל: "מען לערנט מיט גאנץ אנדערע מחשבות אין בעלזער בית המדרש", ובכל זאת לעשות רצון אבי הנער חפץ, על כן כתב לו שורות אחדות, תוכן דבריו היה שרצון אביך שתחזור כי כעת ישנה דרך טובה להשתחרר, עם כל זאת הוסיף רבינו בחכמתו שהוא מקוה שגם בימי הקיץ כאשר יגיע שוב זמן ההתייצבות, יודמן לו גם כן אופן קל להשתחרר, וכן היה, מתוך הדברים היה ניכר שכ"ק רבינו זי"ע אינו מצווה עליו לחזור, כי הלימוד בבעלזא היה מאד חשוב אצלו.

### מדברי תורתו

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי וכו' שבת שבתון וכו'. הדקדוקים ידועים, ויש לפרש בס"ד על פי מה דאמרו חז"ל שבת ק"ח, אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות מיד גנאלין, וטעמא דמילתא ז"ל, על פי מה ששמעתי מפ"ק אדומ"ו הגה"ק מבעלזא שליט"א, משם אביו הגה"ק זי"ע, בהא דאיאת בטוש"ע סי' תכ"ח דצריך לקרות הפטרות ז' נחמתות ותוי תיובתא, דהיינו ב' הפטרות המדברין מעניני תשובה עיי"ש, וענינו דמצות תשובה היא אחת מתרי"ג מצות, אולם מצוה שאדם עושה בעודו רשע אינו עולה לרצון, דכל מצוה צריך לעשות בשם כל ישראל, ובעודו רשע אינו יכול לכלול עצמו בתוך כל ישראל, ע"כ צריך לעשות תשובה, שיוכל לכלול עצמו בכלל ישראל, ואחר כך יעשה תשובה עוד הפעם, כי בראשון לא היה עולה המצוה לרצון, דו"ק היטב, וי"ל דהיינו ב' שבתות הנ"ל, דארז"ל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כד"א מוחלין לו, ושבת הראשונה לא עלה לרצון, דעדיין לא נמחלו לו העוונות, על כן צריך ב' שבתות, והנה כבר דרז"ל דבזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתך נעשית על ידי אחרים, כדכתיב ועמדו זדים ורעו צאנה, והיינו דאמר קרא ששת ימים תעשה מלאכה, תיעשה דייקא על ידי אחרים, ואימתי יהיה זאת בזמן שיהיה לכם קודש, שבת שבתון, שתי שבתות, שאז גנאלים, ומלאכתך נעשית על ידי אחרים.

(ויגד יעקב, פרשת ויקהל)

### דביקותו לבעלזא

פרק מיוחד במסכת חייו היא התקשרותו ודביקותו האיתנה אל כ"ק מרנן רבוה"ק מבעלזא זי"ע, אשר ירושה היתה בידו מאביו הק' הערוגת הבושם' שהיה נוסע עוד אל כ"ק מרן מהר"י זי"ע, והוא אף תלווה אליו בטל ילדותו, והוא המשך את התקשרותו איתנה גם להלאה, וכך מתאר זאת בנו הגה"צ בעל 'ויחי יוסף' מפאפא זצ"ל, בהקדמתו לספר 'ויגד יעקב', זה לשונו:

"היה מסתופף הרבה אצל מרן הגה"ק מהר"ד מבעלזא זי"ע, ודיבר עמו הרבה ענינים, וסיפר פעם אחת שהגה"ק זי"ע אמר לו, שכשהיה אצלו אא"ז וצללה"ה בפעם האחרון, היה מדבר כבר מענין הכנה לעלמא דאתי, והיה חידוש גדול בעיניו, כי החזיקו עדיין לצעיר לימים, והוא מדבר כבר ענינים כאלה, וגם אני הדל זכיתי לנסוע עמו ביחד איזה פעמים לקבל פני מרן קדוש ה' מבעלזא זי"ע, וראיתי חיבתו וחיבת הקודש אליו".

"הבבית הכנסת דק"ק הוניאד, דרש אמר"ד זצ"ל דרוש הספד גדול אחר ששמע מפטירתו, בהתמרמרות רב כבן על אביו, ואעתיק מקצת מלשונו, וכמה פעמים זכיתי להיות בצל קדשו ביו"ט ובימים נוראים, והתעוררות התשובה שהרגשתי שם אי אפשר להעלות על הכתב, ממש היינו שוכחים שאנחנו בעולם הזה, ופעם אחת זכיתי לשבות שם בשבת שובה, ובסעודה ג' אמר תורה עה"פ (הושע יד, טט) שובה ישראל וכו' אפרים מה לי עוד לעצבים וכו' אני כברוש רענן, פירש רש"י דכברוש רענן הנכפף לארץ, שאדם אוחו בענפיו, אני נכפף לו להיות אוחו ידו בי, והארץ בדברי כבושין איך כביכול הקב"ה משפיל עצמו לישראל להיות אוחזים בו וכו', ובאמרו דבורים

אלו אלפי ישראל הורידו כנחל דמעה, והלואי שארגיש עוד התעוררות תשובה כזה, ומאז היה נוסע הרבה פעמים לבעלזא לבנו מרן הגה"ק שליט"א, כל ימי חיי, ע"כ לשון קדשו זי"ע".

"ובבואו לביתו רשם לעצמו התורות ששמע ממרן שליט"א, ובאחרונה כשנסע לא הניח על כל הדרך שהבחור שנסע עמו ישמש אותו, ואמר כי עתה נוסע לצדיק בתורת חסיד, ואינו כעת רב, ובנסוע להצדיק צריך להיות להאדם התבטלות, על כן לא הניח שישמשו אותו, ואפילו הבילע"ט שלוקחין אצל מסילת הברזל הקפיד ליקח בכבודו ובעצמו, והיה דרכו לדקדק על כל תנועה ותנועה ועל כל דבור ודבור של צדיק". עכ"ל ה'ויחי יוסף' בהקדמתו הנ"ל.

אודות התבטלותו בנסיעותיו לבעלזא הנוכר לעיל, סיפר גם תלמידו הרב דוד פריעדמאן ז"ל, בהקדמה לספר 'זכות אבות' על מסכת אבות חז"ל: ידועה היה לכולם, שבזמן שרבנו ז"ל נסע לשבות שבתו לצדיק וקדוש מבעלזא זי"ע, ברגע שהגיע לבעלזא אמר לממשו שכאן אני כמוך, ולקח את המזודה ממנו והוא בעצמו סחבה... כאן ראינו את התבטלותו כלפי קדוש עליון הרבי מבעלזא זי"ע ועכ"א".

### למה אינך עושה דבר?

בעיצומם של ימי הרס עולם, ימים קשים וטרופים, הגיע כ"ק מרן זי"ע בחלום הלילה אל הגה"צ בעל 'ויגד יעקב' מפאפא זצ"ל, ויאמר לו בהאי לי שנא:

" - - - למה אינך עושה דבר לפעול למען ישועת כלל ישראל -! -! -! -! הנה אני במקום כזה שאיני יכול לעשות - - - על כן הדבר מוטל עליך -! -! -! -! וייקך והנה חלום נורא נוראת, כ"ק מרן זי"ע שהיה עלי אדמות בחיים חיות,

# אליבא דהלכתא

בירור הלכה בעניני דיומא

הרב יהודה בראנסדאפער שליט"א • לונדון

## הבערה ללא יצאת

אמנם לדעת הריב"א, המ"ד ללא יצאת סובר, דהא דחידשה תורה בשבת דהבערה הוי רק לאו, אין זה סתם גזה"כ בעלמא דליכא סקילה, אלא דהוי גילוי מילתא, דגלי קרא דהבערה לא הוי בכלל מלאכה, דאין ע"ז שם מלאכה, ורק דאפ"ה אסרה התורה בלאו. וא"כ הרי כיון דגלי קרא דאין ע"ז שם מלאכה, אין חילוק בין שבת ליו"ט, וגם לגבי יום טוב לא הוי בכלל מלאכה, ורק דבשבת איכא גזה"כ דעכ"פ לאו איכא, דכתיב לא תבערו, אבל ביום טוב דלא כתיב לאו זה, ממילא שרי הבערה ביום טוב, כיון דהרי מלאכה לא הוי, ומהיכי תיתי לאסור.

ולכא' חידושו של השפת אמת בענין תוספות שבת תלוי בזה, כי לפי אלו הסוברים שמלאכה גמורה היא יש בזה חיוב תוספות שבת, והבן.

### שביתת בהמתו

החתם סופר בשו"ת (א"ח סי' קנ"ב) כתב בתוך דבריו חידוש אחר בענין זה, והוא לענין שביתת בהמתו במלאכת הבערה, והיינו, אם יש איסור לגרום הבערת אש על ידי בהמתו, כי

### האם נכלל בכלל לא תעשה כל מלאכה

אכן, בעיקר הדבר שלמ"ד הבערה ללא יצאת, אין איסור הבערה נכללת בכלל לא תעשה בו מלאכה, ישנו אריכות גדולה בדברי האחרונים ויסודתם בהררי קודש בדברי הראשונים, דהנה ידוע מה שכתבו התוס' (פסחים ה' ד"ה לחלק) בשם הריב"א שלמ"ד הבערה ללא יצאתה, לא היה אסור הבערה ביום טוב, כיון דאין שם מלאכה עליה, כי לא אסר הכתוב ביום טוב אלא מלאכה, שנאמר בו לא תעשה מלאכה, ואילו הלאו המיוחד בהבערה לא תבערו וגו' לא נאמר אלא לענין שבת, וישנם ראשונים שנראה מדבריהם שאף אם הבערה ללא יצאת אסורה היא ביום טוב כבשבת (עי' רבינו חננאל ורש"י פסחים שם, וע"ע ח"י הר"ן פסחים שם), ובביאור דבריהם כתב השאגת ארי' (סי' ע"א) שאף אם בשבת הבערה ללא יצאת, מלאכה גמורה היא, אלא שגזירת הכתוב היא שאין חייבים עליה סקילה אלא מלקות בלבד, ולכן אסורה היא ביום טוב בכלל איסור מלאכה האמור בו.

### ללא יצאת או לחלק יצאת

בפרשתינו (ל"ה, ג) לא תבערו אש, פירש"י: יש מרבתינו אומרים הבערה ללא יצאת, ויש אומרים לחלק יצאת. והוא מד' הגמ' בשבת (ע): דתניא הבערה ללא יצאת דברי רבי יוסי, רבי נתן אומר לחלק יצאת. ופירש"י שם: ללאו: שאין חייבין עליה כרת וסקילה כשאר מלאכות, אלא מה שאמור בה.

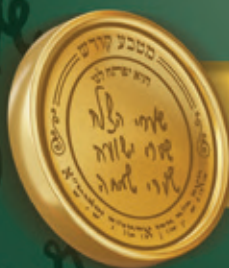
והנה סוגיא זו של הבערה ללאו יצאת או לחלק יצאת, הינה סוגיא ארוכה ועמוקה, וקצר המצע מהשתרע ביסודם של הדברים, ונבוא להעיר בזה בעז"ה כמה הערות שהעירו האחרונים בדברים אלו.

### לענין תוספות שבת

השפת אמת במס' שבת (ל"ה) ד"ה במשנה ואין מדליקים את הנרות, כתב לחדש בזה, לענין מצות תוספות שבת להוסיף מחול על הקודש, יש לומר שמצות תוספת שבת יתכן שלא נאמרה אלא בדברים שנכללים בכלל מלאכה, ואילו הבערה למ"ד ללאו יצאת, אין האיסור בכלל לא תעשה כל מלאכה, יש לומר דליכא מצות תוספות שבת.

# בדרכה המשוולשת החוט המשולש...

שערי הצלה • שערי ישועה • שערי שמחה



בעת נעילת שערי  
שמחת הנישואין - ב' אדר ב' שנת תשפ"ד



בכל שאר מלאכות נצטוונו בהם גם בשביתת בהמתו, כמו שנאמר (אתחנן ה'; ד'): לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ושורך וחמרך וכל בהמתך וגרך אשר בשעריך למען ינוח עבדך ואמתך כמוך, וכן נאמר (משפטים כ"ג, י"א): ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמרך וינפש בן אמתך והגה, ולכן אסור להשאיל או להשכיר בהמתו לנכרי בשבת, שמא יעשה בה מלאכה.

ואילו לענין הבערה כתב החת"ס: כי היכא דכל איסורי לאוי דשבת, שרי ב"ט משום דמלאכה כתיב, והני לאו מלאכה נינהו, הכי נמי גבי שביתת בהמתו דנפקא לן מלא תעשה מלאכה אתה ובהמתך, א"כ דוקא מלאכה נאסרה, אבל איסורי לאו לא נאסרו, ואין הכי נמי למאן דאמר הבערה ללאו יצאת, שרי להבעיר ע"י בהמתו כגון קוף וכדומה, ואם כן ה"ה לתחומין דליכא אלא לאו בעלמא שרי להדיא בבהמתו.

**כמובן, שגם דברי החתם סופר תלויים במה שכתבנו למעלה, כי יתכן שגם למ"ד הבערה ללאו יצאת, מלאכה גמורה היא, אלא שגזירת הכתוב היא שאין חייבים עליה סקילה אלא מלקות בלבד, ולפי זה יהי' אסור להבעיר על ידי בהמתו.**

### גרמא בהבערה

**החתם סופר** בתשובותיו במקום אחר (אה"ע סי' כ') הולך בעקבות דבריו, שמלאכת הבערה למ"ד ללאו יצאת, אין דינו כשאר ל"ט מלאכות, וקובע על פי זה נקודה נוספת, והוא לענין גרמא במלאכת הבערה, אם יהיה בכך איסור, וז"ל: דבכל התורה, היכי דכתיב לא תעשה, עשייה אסור גרמא שרי, כמו במחיקת השם בשבת פרק כל כתבי (קכ), ובר"פ שבועות העדות מייני ש"ס כמה ענינים שהמה בכלל עשיית עול במשפט, ובכלל לא תענה ברעך עד שקר, ומ"מ לא נאסרה אלא מדכתיב מדבר שקר תרחק, ואלו הוה כתיב לא תדבר שקר, נמי הוה מותר הגרמא דיבור שקר, אך מלשון תרחק קדריש, וכל כי האי גוני כגון לא תבשל גדי בחלב אמו, לפע"ד מי שמעמיד קדרת בשר עם חלב אצל עצים, ולא ישים אש ומניח אצלם כלי זכוכיות בשעה שאין החמה זורחת, והניח כן עד שתזרח השמש ותכה בניצוציה ומדליק העצים ע"י הזכוכית, ותבשל בשר בחלב פטור הוא, דלא תבשל כתיב. וה"ה לא תבערו אש, דוקא הבערה אסור ולא גרמא,

ולכן אי נימא בכל מלאכה שבת הגרמא לאו דאורייתא ה"נ בהבערה, ולמאן דס"ל דאסור מדאורייתא, היינו מדכתיב במלאכת שבת לא יעשה בקמץ, וא"כ אי הבערה לחלק יוצאת והוה בכלל מלאכת שבת הגרמא אסור בי ככל מלאכות שבת, דהוא בכלל לא תעשה כל מלאכה, ואי ללאו יוצאת אפשר לומר הגרמא מותר בהבערה, ע"כ מדברי החת"ס.

### קו' הכלי חמדה והיישוב בזה

והנה הכלי חמדה בפרשתינו כתב לתמוה על הח"ס הנ"ל שכתב שמאן דסובר שגרמא בשבת אסור מדאורייתא הוא משום דכתיב במלאכת שבת לא יעשה בקמץ. שלא כתוב גבי

שבת לא יעשה בקמץ, ומיישב שאולי כוונתו על מלאכת יום טוב שכתוב כן בפ' בא"ב ט"ז ע"ש, וק"ו לשבת אמנם אין לשונו של הח"ס מתיישב עפ"י ישובו זה, שהרי כתב מפורש מדכתיב במלאכת שבת לא יעשה בקמץ ומשמע שכוונתו שכתוב במלאכת שבת גופא ולא במלאכת יום טוב.

**ויש שכתבו ליישב ד' החת"ס דנראה שי"ל שכוונת הח"ס הוא מדכתיב גבי שבת (פ' תשא ל"א ט"ו) ששת ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון קדש לה' וגו', ומדכתיב בלשון יעשה בקמץ דהיינו מאליה. משמע שכוונת הפסוק להוציא בזה אבל ביום השביעי שבת שבתון קדש לה' שאפילו מלאכה הנעשית מאליה ע"י גרמא דידך נמי לא יעשה, והוי כאילו היה כתוב מפורש במלאכת שבת לא יעשה בקמץ, דמכלל הן אתה שומע לאו.**

### תשו' האבנ"ז באיסור גרמא בשבת

**ובכלי חמדה שם מביא מה שהשיב לו הגאון הק' אביר הרועים הרב מסכטשאו ז"ל (ב' אבנ"ז). בענין גרם הבערה, ולחשיבות הדברים נעתיק בזה את דברי תשובתו. וז"ל: הנה לכאורה קשה דלמה צריך קרא להתיר גרמא במלאכת שבת דמהכ"ת לאסור גרם והרי מסברא ידעינן דגורם אינו כעושה, אמנם נראה עפ"י"מ דמבואר בב"ק (ט) דליבה וליבתה הרוח אם אין בליבוי כדי ללבוותה פטור, ומקשינן אמאי ליהוי כזורה ורוח מסייעתו, ותריצין ה"מ לענין שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה אבל הכא גרמא בעלמא הוא וגרמא בניזקין פטור, הרי מבואר בגמ' דבשבת כיון דמלאכת מחשבת אסרה תורה יש סברא לאסור גרמא מה"ת כיון דהוא מחשב למלאכה אף על פי דלא עשאה בידים, ולכן צריך קרא דלא תעשה להורות דדווקא בזורה ורוח מסייעתו כיון דאופן עשיית המלאכה כך הוא חייב אף בגרמא מצד מלאכת מחשבת, משא"כ היכא באופן עשיית המלאכה הוא בידים ממש אינו חייב על גרמא.**

**ומעתה זה דווקא במלאכת שבת דהוא בכלל ל"ת כל מלאכה, אבל הבערה למ"ד ללאו יצאת א"כ שוב ל"צ מלאכת מחשבת כיון דאינו בכלל מלאכת שבת, וא"כ לא צריך קרא להתיר גרמא, דממילא ידעינן דגרמא מותר כמו בכל התורה דגורם אינו כעושה מעשה, עכ"ל הגאון מסכטשאו ז"ל, עיין שם בכלי חמדה מה שמאריך עוד בזה.**

### מלאכת הבערה במוצ"ש

**בס' הליכות חנוך** (קובץ הלכות שנשמעו מהג"ר העניך פאדואו ז"ל אב"ד לונדון) הביא ששמע בשם כ"ק האדמו"ר ב' בית ישראל מגור זצ"ל, טעם המ"ד הבערה ללאו יצאת, דלכא"ו צריך ביאור למה יהי' הבערה קיל משאר אבות מלאכות, ואמר הטעם בזה דהרי נאמר וינח ביום השביעי שהקב"ה כביכול נח מכל מלאכתו אשר ברא בששת הימים, אבל מלאכת האש הרי נברא במוצ"ש (עי' פסחים כ"ד) נמצא דעל מלאכת האש לא שבת הקב"ה בשבת בראשית וע"כ אינה חמורה כ"כ, ודפח"ח.

**והעיר בזה חכ"א מד' התויו"ט** במשנה דשבת (פ"ז מ"ב) דהולך ומונה הל"ט מלאכות, ובמתני': המכבה והמבעיה, ולכא"ו קשיא דליתני מבעיר ברישא, וכתב התויו"ט: ולכן נראה בעיני דמשום כך איחר הבערה לומר שבהבערה איכא מאן דס"ל שאין בה חיוב חטאת שאינה אלא בלאו והוא רבי יוסי שאמר הבערה ללאו יצאת בפסוק (שמות ל"ה) לא תבערו אש וגו' כדאיתא בסוגיא (דף ע), ע"כ מד' התויו"ט, ולכא"ו לד' האדמו"ר מגור הנ"ל גם מלאכת מכבה נברא במוצ"ש כמו מבעיר וא"כ גם הוא אינו אלא בלאו להמ"ד ללאו יצאת ושוב קשה קו' התויו"ט למה הקדים מבעיר.

### גם במכבה אומרים ללאו יצאת

**וכדאי לציין לד' הרש"ש** בשבת (ע"ג) וז"ל: התויו"ט כתב דלהכי איחר מבעיר למכבה משום דמבעיר איכא למ"ד דא"ח חטאת והוא ר' יוסי דא"ל הבערה ללאו יצאת, מוכח דס"ל דבכבוי גם ר"י מודה דיש חיוב סקילה, ושארי הגאון המפורסם מו"ה מנשה בן פורת מאיליאי ז"ל באלפי מנשה נסתפק בזה, ולכא"ו מדברי התוס' בביצה (כ"ג ד"ה ע"ג חרס) נראה דכבוי ג"כ אינו אלא בלאו לר"י, מדהוצרכו לחלק ביניהם מטעם דהבערה ישנה לפעמים לצורך אוכל נפש ולא כיבו כו' ולא חילקו דזה זדונו בלאו לר"י זה זדונו בסקילה, ע"כ.

**ומצאתי בס' שו"ת יד חנוך** (להרה"ק רבי העניך אב"ד קרעצקי מנכדי הרה"ק מאלעסק ז"ע, סי' י"ב) שהביא ד' החוות יאיר (שו"ת סי' קל"ב) דס"ל דמאן דאמר הבערה ללאו יצאת סבירא ליה שגם על הכיבוי אינו חייב, והביא בס' יד חנוך רא"י נפלאה ע"ז מדברי התוס' (פ"ק דיבמות ו' ב"ה או אינו) שהקשו בהא דאמרינן רבי ישמעאל קרא והטה אמר לכשיבנה ביהמ"ק אביא חטאת שמינה, והרי בפ"ק דשבת (י"ב) אמרינן דרבי ישמעאל סובר הבערה ללאו יצאת, א"כ אין כאן חטאת כלל כיון שאינה אב מלאכה. ומקשין העולם על דברי התוס' ומאי קושיא הרי בהטיה איכא נמי חיוב משום מכבה (כמבואר באו"ח סי' תקל"ד ס"ב), וא"כ יתכן שאמר שיביא חטאת שמינה משום כיבוי. ועל כרחק צריך לומר דתוספות סברי דמאן דס"ל הבערה ללאו גם הכיבוי אינה אב מלאכה, וא"ש ד' האדמו"ר מגור זצ"ל.

### הבערה לחלק יצאת

**אמנם חפשי ומצאתי בתורתיו של ב' הב"י** מגור זצ"ל, שנכתב קצת באו"א, ואלו הם תוה"ד שהק' בשם אביו, אמ"ד לחלק יצאת למה נכתב לחלק דוקא במלאכת הבערה, ותי' בשם הר"ר יהונתן ז"ל בס' תפארת יהונתן דכתיב בפר' יתרו הטעם לאיסור שבת כי שבת ימים עשה וכו' והרי האש לא נברא כ"א במוצ"ש והי' אפשר לחשוב דאין הבערה מלאכה ומותר בשבת, ע"כ הכתיב לה לאו מיוחדת ולחלק יצאת, ומוסיף שם ב' הר"ר יהונתן דבלוחות שניות לא כתיב האי טעמא דכי ששת ימים, כ"א הטעם דזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך וגו' על כן ציוך וגו', שם לא הי' צריך לשנות ולומר לאו דהבערה, דבטעם זה אין ענין לחלק משאר המלאכות, והוא נפלא.

מכתבים למערכת

לכבוד מערכת הגליון הנפלא הוגי תורה.  
בענין מה שהובא בגליונכם גל' תרכ"ט  
במדור שפתי צדיקים, אודות רבי יהודה  
משה מאלכסנדר זצ"ל.

הנה מה שמובא שם אודות ביקורו  
בבעלזא אצל כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע,  
הנני רוצה להוסיף כמה פרטים ותיקונים  
על ביקור זה, אשר היתה בעיר האלשיץ,  
מתוך מה שמתואר בספר מאורי ישראל  
- אלכסנדר פ"ו.

וכך כתוב שם: אותה שבת פרשת  
תזריע מצורע היתה בשנת תרפ"ג,  
והתאכסן שם בבית הרה"צ ר' יהושע  
רוקח מיערוסלאב ז"ל הי"ד, בן הרה"ק  
מהרי"ד זי"ע [ג-אגב מובא שם מכתב  
מהרה"ק מיערוסלאב זצ"ל הי"ד אל  
רי"מ זצ"ל], כשנכנס לישול ברכת שלו'  
בערב שבת, שאל מהרי"ד את הסובבים  
"ווער איז דער יונגעראמן מיט די  
הייליגע אויגן", אמרו לו שהוא איידעם  
באלכסנדר, ואמר על זה "נו, אויב אזוי,  
איז עס נישט קיין וואונדער", במהלך  
כל השבת קרבו מהרי"ד ביותר.

כל ימיו הזכיר רבינו נסיעה זו ברגשי  
געגעועים, והעלה מזכרונו מה שראו  
עיניו ושמעו אזונו, אז בצל הקודש, בין  
השאר חזר ושינן את התורה ששמע  
מפה קדשו של הרה"ק מבעלזא באותה  
שבת פרשיות תזריע-מצורע, על הכתוב  
בריש פרשת מצורע (ויקרא יב ב-ג) "זאת  
תהי' תורת המצורע ביום טהרתו והובא  
אל הכהן", כמובא בספרו אמונת משה  
כמה פעמים.

במוצאי שבת בעת קריאת הקוויטלאך,  
הושיבו הרה"ק מבעלזא לידו, באמרו לו  
"יונגערמאן, זיך דא, אין זעה ווי אזוי  
מ'ליינט א קוויטל".

לימים סיפר רבינו, כי אז בעת שבתו  
ליד הרה"ק מבעלזא, נכנס חסיד אחד  
שהזכיר בקוויטל כי בניו אינם הולכים  
בדרך הישה, הגביה הרה"ק מבעלזא את  
עיניו אל אותו חסיד, ואמר לו בקדשו  
"הלא חינוך הבנים מצוה היא, כמו  
שכתוב 'ושננתם לבניך, ולמדתם אותם  
את בניכם וגו'', א"כ בודאי שייך בזה  
בחירה, נמצא כי אין הדבר תלוי אלא  
ביד האדם, לטוב ולמוטב, הכל תלוי רק  
בך, שאם תלמדם ותחנכם כראוי, יגדלו  
כהוגן", ע"כ.

ומביא שם עוד, כי כאשר התאכסן אצל  
הרה"ק ר' משה'לע זצ"ל הי"ד שאל את  
מארחו אודות קדושת האכילה של אביו  
מהו, ענה לו ר' משה'לע "א גאנצן טאג  
איז ארגנישט, נאר פארנאכטס ברענגט  
מען אריין א זעמעלע מיט מילעך, און  
ער עסט און עסט און ס'בלייבט אלעס  
איבער", (וראה שם עוד כמה עובדות שהי'  
להאדמו"ר מאלכסנדר זצ"ל עם כ"ק מרן מהר"א  
זי"ע במשך השנים).

הכו"ח בהוקרה על כל מפעליכם הברוכה  
א' מן הקוראים

כ"ק מרן זי"ע את הדגים כנהוג, הביט כ"ק מרן זי"ע  
על כל החתיכות זמן ממושך.

לפתע שאל על חתיכה אחת, איזה מין דג הוא זה,  
השיב ר' חיים שלמה שהוא מין 'מערנע'. נענה כ"ק  
מרן זי"ע שמין דג זה היה חשוב מאד בבעלזא, עד  
שרבוה"ק זי"ע היו מכנים אותו 'מורינו'. ולמרות זאת  
אמר כ"ק מרן זי"ע שכעת אין בדעתו לאכול מין זה,  
מפני שיש לו 'וואנסיז' סמוך לפיו. אכן מפני חשש בל  
תשחית, אמר שהחסידיים כן יכולים לאכול מין זה, ואין  
צריך לזורקו בגלל כן. כעבור כמה שבועות - באחד  
מימות החול - קרא כ"ק מרן זי"ע לשלושה מאנשי  
ביתו, וערך התרת נדרים, כשהוא אינו מפרט מה הוא  
מתיר, מיד לאחר מכן קרא כ"ק מרן זי"ע להרה"ח ר'  
חיים שלמה ז"ל, ואמר לו שכעת יוכל להכין עבורו דג  
ממין מערנע (בצילא דמהימנותא, עמוד צט).

ואילו כאן בארץ ישראל בעת המלחמה בשנת  
תש"ח, עסק כ"ק מרן זי"ע בעבודה טמירה זו ביתר  
שאת, כמו שסיפר הר"ר הערש וואלף פרידמאן  
ע"ה: "באותם ימים שצבאות ערב ערכו התקפותיהם  
על הישובים היהודיים, עסק כ"ק מרן זי"ע כמעט  
כל היום כולו בעבודה הפלאית והנסתרת, עבודת  
התרת נדרים, עבודה שאין לנו כל מושג וכל הבנה  
קלושה במשמעות הדבר, כאשר כ"ק מרן זי"ע היה  
ממלמל בשפתיו במשך שעות רבות, והיה מסמן  
בידיו הקדושות למשמשים לומר את הנוסח הנאמר  
בעת התרת נדרים הכל מותרים לך, ולפעמים חזר  
הדבר על עצמו כמה וכמה פעמים, פעמים רבות  
עסק בזה אפילו לפני ברכת התורה, ורק בשעות  
אחרי הצהריים המאוחרות התפנה לברך ברכת  
התורה, בזמנים כאלו היו פניו להבים, והיה פוכר  
ידיו זו בזו, וממש ראו עין בעין כי כ"ק מרן זי"ע  
נלחם מלחמה אדירה למען כלל ישראל".

כל ישראל כדאים וזכאים  
לתקן נפשות בעלי החיים

ובשגם שרמז לנו קרא, למה שאמרו חז"ל עם  
הארץ אסור לאכול בשר, והטעם, משום שאינו  
כדאי לשחוט בהמה ולאכלה, כי הורע מעשיו וקפח  
פרנסתו, מה שאין כן תלמיד חכם, שהבעל חי  
מתקן על ידי בואו אל קרבו.

זה טעם העגל שרצה הטבח למשכו לבית  
המטבחיים, ורץ בכנפיו דרבנו הקדוש, כי לא אבה  
להיות למאכל בפי עם הארץ, על כן בא לחסות  
תחת כנפי רבנו הקדוש, לומר אהיה מאכל לפיך  
הקדוש, ורבי מרוב ענוותנותו כאלו אינו כדאי יותר  
מהאי גברא, ואמר לך נוצרת.

והיינו דרמזו לנו קרא 'כי ירחיב ה' אלוקיך את  
גבולך' בעבודה תמה ויראת השם יתברך, אז ואמרת  
'אוכלה בשר', ואז 'בכל אות נפשך תאכל בשר',  
ורמז ב'אות נפשך' כי הנפש מתאוה להשלים נפש  
בעל חיים, ולהתאחד עם נפש השכלית העובדת ה',

ובחידושי תורה הארכתי בזה. ועל כן אמר כאן 'הכל  
שוחטין', כל ישראל יהיו ראויים לאותו איצטלא,  
שיהיו כדאים וזכאים לתקן נפשות בעלי החיים כנ"ל.

ולעומת שהתחיל בדיני שחיטה, שהוא מ"מ  
ממדת האכזריות, על כן סיים המסכת בשילוח  
הקן שהוא ממדת הרחמנות, כמו שכתב רמב"ן על  
התורה בפירוש שלוח הקן, והתחיל ב'הכל שוחטין';  
וסיים המסכת ב'למען ייטב לך והארכת ימים'.

הגנה ומחסה מפני הרבו של הקב"ה

והיות עיקר השחיטה כי יפקוד ה' בחרבו על  
לוינת נחש בריח ועקלתון, וחרבו של הקדוש ברוך  
הוא הוא י"ו מהשם, כמו שכתב מגן אברהם (סי' תע"ג  
סק"ט) ומוטל בין שני ההי"ן של השם, כזה 'הייה',  
ויוצא מפסוק 'המר ימירנו והיה הוא', על כן פתח  
המסכת בה"י 'הכל', וסיים [המשנה האחרונה] בה"י  
'תורה', להגן למחסה ומסתור. ותן לחכם ויחכם עוד.  
חתם סופר (תחילת מסכת חולין)

מצות ניחום אבלים

הרה"ג ר' ישראל אליעזר גרינפעלד שליט"א  
ובניו הרה"ג ר' הערשל ור' שמואל זאב שיחי'  
יושבים שבעה על פטירת בתו/אחותם

מרת קאליש ע"ה

יושבים עד יום ב' בבוקר באנטווערפן  
13 Charlottalei  
טלפון 323-230-7499 / 323-232-2682  
ויה"ר שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולינו



# קול ששון

ברכת מז"ט לתורמי תרומת הקודש לרגל השמחה במעונם

## כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

הרה"צ ר' נפתלי צבי מושקוביץ שליט"א  
הרב מנחם נחום מושקוביץ שליט"א  
להולדת הנין/הנכד/הבן  
ולנישואי הנכד/הבן הבר"ח יחזקאל שרגא נ"י

הרה"צ ר' יחיאל מיכל רוקח שליט"א  
הרב יצחק דוד רוקח שליט"א  
להולדת הנין/הנכד/הבן

הרה"צ ר' אהרן רוקח שליט"א  
להולדת הנכד/הבן

## פרנסי הישיבה

מוה"ר אלי' ענגלענדער שליט"א לאנדאן  
פטרון הישיבה  
להולדת הנינים

הרה"ג ר' שלום צבי ענגלענדער לאנדאן  
ראש כוללנו להוראה לאנדאן  
ולבנו הרב אברהם בארא פארק  
להולדת הנכד/הבן

מוה"ר משולם יאקאבאוויטש ויליאמסבורג  
להולדת הנכד

מוה"ר ראובן אלעזר פרידמאן ויליאמסבורג  
להולדת הנכד

מוה"ר יעקב יהושע שרייבער לאנדאן  
להולדת הבן

מרת גרינצווייג (א"ר משה טוביה) בני ברק  
לנישואי הנכד/הבן ולאירוסיו הנכד

מרת יאקאבאוויטש (א"ר אביגדור) ויליאמסבורג  
להולדת הנין

## חברי תרומת הקודש

הרה"ח ר' אהרן דוד גליק לאנדאן  
להולדת הנכדה והנינה ולהיכנס הנכד לעוה"מ  
הרה"ח ר' זעליג וואלף וואלדמאן בית שמש  
לנישואי הנכד

הרה"ח ר' ישראל מילך בני ברק  
לנישואי הנכדה ולהולדת הנין ולאירוסיו הנכדה

הרה"ג ר' דוד פראנד לאנדאן  
להולדת הנינים ולנישואי הנכד

הרה"ח ר' יהודה לייב שמואל בני ברק  
לנישואי הנכדה

מוה"ר מנחם מנדל קרפמן בני ברק  
להולדת הבן

מרת וייס (א' הגה"ח יוסף מרדכי) בני ברק  
להולדת הנין ולנישואי הנכדה

הרה"ח ר' אלעזר פרידמאן אנטווערפן  
להולדת הנינים ולאירוסיו הנכד

## תומכי הישיבה

מוה"ר יעקב אבעלעס לאנדאן  
מוה"ר יהודה גליק בני ברק  
מוה"ר יהושע גרינפלד בני ברק  
מוה"ר דוד טויסיג בני ברק  
מוה"ר חיים שלמה (ברמ"ב) פרידמן ירושלים  
מוה"ר גדליה (בר"י) רייכמאן לאנדאן  
מוה"ר מאיר צבי רייצער ויליאמסבורג  
להולדת הבן

הרה"ג ר' שמעון אלימלך גליק לאנדאן  
מוה"ר חיים אלי' צוויבל בית שמש  
מוה"ר עקיבא שרייבער לאנדאן  
להיכנס הבן לעוה"מ

מוה"ר צבי אייזנברג אלעד  
מוה"ר יוסף בן ציון האפפמאן לאנדאן  
מוה"ר ישראל יעקב כץ בני ברק  
לאירוסיו הבן

מוה"ר אהרן אייזנברג בית שמש  
מוה"ר אהרן גראס ירושלים  
מוה"ר משה אביגדור גרינוואלד ויליאמסבורג  
מוה"ר אליעזר הופמן ביתר

מוה"ר שמחה משה פראנד בארא פארק  
לנישואי הבן

מוה"ר יעקב יהודה בייגעל בני ברק  
מוה"ר ישראל ברייש ירושלים

מוה"ר יהושע אליקים גרינצווייג בני ברק  
מוה"ר שמשון הופמן בני ברק

מוה"ר דוד שמואל אריה וייס ירושלים  
מוה"ר אהרן מנהיים בני ברק  
לנישואי הבת

מוה"ר ישראל משה בראנדער בני ברק  
מוה"ר יעקב גולדברג לאנדאן  
מוה"ר מרדכי משה לוריא בני ברק  
מוה"ר אלחנן פרידמן ירושלים  
לאירוסיו הבת

מוה"ר יוסף אבעלעס לאנדאן  
מוה"ר יעקב יהודה ליפשיץ ויליאמסבורג  
מוה"ר יוסף צבי שמעון שווארץ לאנדאן  
להולדת הבת

## עטרת זקנים

הרה"ח ר' אשר בארד  
הרה"ח ר' יוסף צבי בייגעל  
הרה"ח ר' יעקב יהושע בראנדער  
הרה"ח ר' אברהם משה גליק  
הרה"ח ר' יצחק יוסף גליק  
הרה"ג ר' שמעון אלימלך גליק  
הרה"ג ר' מרדכי גראס  
הרה"ח ר' צבי אריה גראס  
הרה"ח ר' נחום גרינוואלד  
הרה"ח ר' חננאל גרינפלד  
הרה"ח ר' ישראל האכתייער

הרה"ח ר' אברהם בנימין האפפמאן  
הרה"ח ר' אליעזר האפפמאן  
הרה"ח ר' מרדכי האפפמאן  
הרה"ח ר' משה יונתן האפפמאן  
הרה"ג ר' אשר זעליג לוריא  
הרה"ג ר' יהודה לייב פראנד  
הרה"ג ר' יחיאל פראנד  
הרה"ח ר' אליקים אלימלך פרידמאן  
הרה"ח ר' ישראל יהודה פרידמאן  
הרה"ח ר' משה רייכמאן  
הרה"ח ר' שלום יואל רייצער

מוה"ר משה יעקב פרידמאן  
מוה"ר שמואל צבי פרידמאן  
מוה"ר מנחם מנדל קרפמן  
מוה"ר ישראל רייכמאן  
מוה"ר דוב בעריש רייצער  
מוה"ר ישעי' אלי' משה שווארץ  
מוה"ר נחום שווארץ  
מוה"ר אהרן שושיצקי  
מרת אייזנברג (א"ר אשר זליג)  
מרת ליפשיץ (א"ר יעקב מאיר)  
מרת שווארץ (א"ר מרדכי אהרן)  
מרת שפיטצער (א"ר אברהם)

## פרנסי הישיבה לחודש אדר ב'

מוה"ר אלי' ענגלענדער שליט"א לאנדאן  
פטרון הישיבה  
לרגל השמחות במעונו  
ולע"נ חמותו מרת ברכה ב"ר ישכר בעריש ע"ה  
נלב"ע כ"א אדר תשנ"ג



